

„Dankbaar voor theologiestudie in Z-Afrika”

Wim Lemstra

Hij studeerde in Kampen, Utrecht, de Oranje-Vrijstaat en Potchefstroom, doceerde in Zuid-Afrika en was predikant in Australië. Nu is prof. dr. B. A. Zuiddam docent godsdienst aan het Rotterdamse Wartburg College. De Hersteld Hervormde Kerk stelde hem per 26 juni beroepbaar.

Waarom ruilde u Nederland in voor Zuid-Afrika en later Australië?

„Als freelancejournalist verdiepte ik mij in 1989 in christelijk Zuid-Afrika. Diverse voorvallen in dit land wezen erop dat de Heere mij riep tot de dienst des Woords. Dan moet je dat overwegen, aan de hand van de Bijbel. Spurgeon gaf me in "Lectures to my Students" raad: Ga door met wat je doet. Word alleen predikant als het je maar niet kan loslaten.

Hoewel ik een hervormde achtergrond had, ging ik naar de Theologische Universiteit aan de Oudestraat in Kampen, voor Latijn en Grieks en mijn prope-deuse. Echter, innerlijk leefde de overtuiging dat de Heere God wilde dat ik zou gaan studeren in Zuid-Afrika, waar Hij me ook geroepen had. Hoe dat ooit kon gebeuren, zag ik aanvankelijk niet, maar na nog een studieverperiode in Utrecht kon ik, door toedoen van een hoogleraar, terecht op 'zijn' behoudende theologische faculteit in de Oranje-Vrijstaat.

Terug in Nederland werd ik als hervormd kandidaat geconfronteerd met het Samen-op-Wegproces en andere vernieuwingen. In goed overleg ben ik toen overgegaan naar de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt. Toen ik een beroep kreeg van het Australische Launceston, wist ik dat ik dit moest aannemen. Deze gemeente was, voordat ik kwam, gescheurd vanwege de visie op bekering en wedergeboorte. Daarna diende ik twee gemeenten in de Presbyteri-

aanse Kerk van Australië en was ik ziekenhuispredikant. Ook gaf ik lezingen en gastcolleges.”

Wat leidde ertoe dat u weer terugkwam?

„De afgelopen jaren oriënteerde ik me voorzichtig weer op Nederland. In Australië was er steeds minder plek voor bevin-delijk gereformeerde theologie. En de traditionele levensstijl die

„Australië heeft onze voorbede nodig en is een waarschuwend voorbeeld”

daarmee samengaat, leidde ertoe dat mensen die beter wisten maar anders wilden, zich ongemakkelijk voelden. Veel kerken richtten zich op consumentenchristendom. Kerkdiensten waren geen érediensten meer. Het Schriftgezag taande. Gelukkig preekte ik de laatste jaren in een fijne traditionele gemeente, maar kerkelijk raakte ik steeds meer geïsoleerd. Bovendien wilde ik me graag inzetten voor de volgende generatie, maar die was er niet.

Australië heeft onze voorbede nodig en is een waarschuwend voorbeeld. Daar begon de secularisatie na de Eerste Wereldoorlog, bij ons na de Tweede. We lopen maar twintig jaar achter.

Prof. dr. B. A. Zuiddam is beroepbaar gesteld binnen de Hersteld Hervormde Kerk. beeld Cees van der Wal

Ik raakte ervan overtuigd dat ik in Nederland op mijn plaats zou zijn. Als hoogleraar was ik al betrokken bij het Hersteld Hervormd Seminarie in Amsterdam. Een vriend die ons al jaren kende, adviseerde ons lid te worden van de Hersteld Hervormde Kerk.”

En uw hoogleraarschap in Zuid-Afrika?

„Mijn werk als bijzonder hoogleraar Nieuw Testament voor de universiteit van Potchefstroom wil ik een dag per week blijven doen. Graag wil ik daar een Schriftgetrouw geluid blijven

laten horen. Het hoogleraarsambt geeft je daarbij een zeker gezag.”

Hoe kijkt u terug op uw jaren in Zuid-Afrika?

„Erg dankbaar ben ik dat ik in Zuid-Afrika heb mogen studeren op behoudende faculteiten, waar theologie werd beoefend zonder twijfel aan het Godsbestaan. Tweemaal kreeg ik de gelegenheid om daar te promoveren. Zuid-Afrika heeft me academisch gevormd. Bovendien komt mijn vrouw ervandaan en is ons eerste kind er geboren. Ik kon echter geen predikant worden in de Nederduitse Gereformeerde Kerk van Zuid-Afrika. Die maakte in 1994 plotseling het bevestigen van vrouwelijke ambtsdragers voor alle predikanten verplicht, en daar kon ik niet achter staan. Later werd ik aangesteld bij de theologische faculteit van de Gereformeerde Kerk van Zuid-Afrika in Potchefstroom.”

U promoveerde op het karakter en de functie van het Schriftgezag in de tweede eeuw na Christus. Hoe staat het daar in Nederland mee?

„Het Schriftgezag verkeert in een crisis. Ook om hierin iets te kunnen betekenen, wilde ik terugkeren naar Nederland. Kerkverbanden die dertig jaar geleden nog behoudend waren, zijn omgeslagen. Ze hebben de evolutietheorie en vrouwelijke ambtsdragers aanvaard, terwijl de zondag en het huwelijk onder druk staan. Ze stelden de vraag uit Genesis 3:1: „Is het werkelijk zo dat de Heere gezegd heeft dat...” en kwamen met een 'betere' uitleg. In de Vroege Kerk gebeurde trouwens hetzelfde. Daar komt bij dat men inconsequent is. Waarom niet in het scheppingswonder geloven, maar wel in de wonderen die Jezus deed en in Zijn opstanding? Wees dan eerlijk en word vrijzinnig.”

Nieuw zicht op eeuwen zingen van liedbladen

Jaco van der Knijff

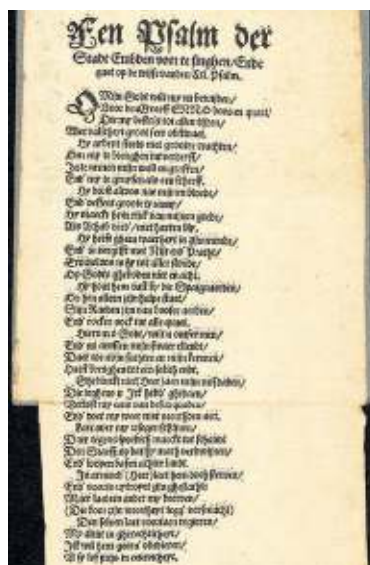
Eeuwenlang werd er in ons land gezongen van losse liedblaadjes en uit kleine liedboekjes. De Leidse Universiteitsbibliotheek kreeg onlangs een grote collectie van dit materiaal. Het geeft een mooi beeld van eeuwen populaire zangcultuur.

Rond 1600 lijden de Nederlandse protestanten in Emden onder het bewind van graaf Enno III van Oost-Friesland. Een anonieme dichter klimt in de pen en schrijft een lied: "Een Psalm der Stadt Embden". In dit lied, te zingen op de melodie van Psalm 140, smeekt de auteur God hem te bevrijden van graaf Enno „boos en quaet”, die hem bestrijdt. De psalm wordt tussen 1600

en 1603, mogelijk in Groningen, uitgegeven. Het gaat om een los liedblad, waarop alleen deze psalm staat. Straatverkopers zorgen voor de verspreiding van het gebed van de anonieme dichter.

In het onderzoek was de psalm voor Emden bekend, maar er was geen exemplaar van het liedblad overgeleverd. In een grote collectie met ruim 4000 liedbladen, liedboekjes en gelegenheidsge-dichten die de Universiteitsbibliotheek Leiden (UBL) onlangs kreeg, bevindt zich echter een uniek exemplaar van de psalm.

De verworven collectie is afkomstig van de Haagse verzamelaar Jos Swiers. Eerdere verzamelaars brachten al een schat aan dergelijke liedbladen bijeen: Douwe Wouters had zo'n 4500 exemplaren en Julius Moormann verzamelde ruim 1200 liedbladen. De collectie-Swiers is een „belangrijke aanvulling” op de andere verzamelingen en is daarom „van groot belang voor de bestudering

Uniek liedblad met "Een Psalm der Stadt Embden", 17e eeuw. beeld UBL

van de populaire cultuur uit het verleden”, aldus de UBL dinsdag.

De verzameling van Swiers bevat vooral liedbladen en -boekjes

Bruiloftslied, gedrukt in de vorm van twee pantoffels, 19e eeuw. beeld UBL

uit de 19e en 20e eeuw. Want het drukken van liederen op losse bladen was niet alleen populair in de 16e en 17e eeuw. Ook in de 18e en

19e eeuw had je de straatzanger die de liedjes die hij zong tegelijk in goedkope uitgaven aanbood. Het leverde honderden liedbladen en -boekjes op. Pas in de loop van de 20e eeuw verdween deze traditie uit het straatbeeld.

Soms werd er veel werk gemaakt van zo'n liedblad, bijvoorbeeld voor feestelijke gelegenheden. Zo bracht een Rotterdamse uitgever aan het eind van de 19e eeuw een bruiloftslied uit in de vorm van een cirkel, die tijdens het zingen gedraaid moest worden: "Draaiend feestlied". Ook het 19e-eeuwse "Pantoffel-lied", waarbij de lay-out de vorm heeft van twee pantoffels, was bedoeld voor een bruiloft.

De UBL kondigt aan dat ze een project wil opzetten waarin de collectie-Swiers wordt gecatalogiseerd en gedigitaliseerd. Zo komt het materiaal beschikbaar „voor onderwijs en onderzoek én voor nieuwe muzikale uitvoeringen van de liederen”, aldus de UBL.